

Cercetarea sociologică a manifestărilor deviate în rîndul minorilor și tinerilor

Angela Baneu, Dan Baneu

1. Importanța măsurilor stabilite de partid și de stat în privința minorilor și tinerilor cu comportamente deviate

Documentele partidului nostru, lucrările Secretarului general al partidului, tovarășul Nicolae Ceaușescu, subliniază faptul că formarea omului nou este o problemă de mare amploare și de lungă perspectivă, legată nemijlocit de procesul dezvoltării și modernizării forțelor de producție, al perfecționării relațiilor de producție și sociale, de întreaga evoluție a societății. Datorită profundelor transformări petrecute în structura economică și socială a țării, a adîncirii neîncetate a democrației socialiste și a vastei munci educative desfășurate de partid și de stat, s-au produs schimbări importante și în conștiința oamenilor, în viața spirituală a societății noastre. Creșterea conștiinței revoluționare a maselor s-a exprimat prin atitudinea nouă față de muncă și față de obște, față de stat și legile țării, prin respectarea normelor de conviețuire socială și a legalității socialiste.

Cu toate acestea, se mai constată, încă, existența, în cadrul societății noastre, a unor relații sociale nespecifice orînduirii socialiste — parazitismul, favoritismul, nepotismul, obținerea de venituri ilicite etc. —, precum și a unor fapte și comportamente care se abat, în mod sensibil, de la normele eticii și echității socialiste și față de care societatea reacționează printr-un sistem organizat de sancțiuni (disciplinare, administrative, juridice etc.). După cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu cu diferite prilejuri, apariția unor asemenea acte și comportamente antisociale „se datorează, în bună măsură, unor mentalități înapoiate care mai persistă, dar și unor lipsuri și greșeli din munca noastră”, accentuînd asupra activității de prevenire și combatere a tuturor încălcărilor normelor de conviețuire socială.

Constatăndu-se anumite neajunsuri și limite ale sistemului de executare a pedepselor și de judecare a diferitelor abateri de la normele de conviețuire socială și de la legile țării, în ultimii ani, pe baza indicațiilor secretarului general al partidului, s-a trecut la aplicarea unor noi forme de integrare în viața socială a celor care au săvîrșit anumite abateri și încălcări ale legilor, punîndu-se accentul pe educarea prin muncă a persoanelor cu comportamente antisociale, ceea ce a fost de natură să contribuie la diminuarea treptată a numărului de abateri și încălcări de la normele de conviețuire socială.

În contextul acelorasi preocupări ale partidului nostru îndreptate spre atragerea maselor largi de cetățeni, a colectivelor de muncă la vasta operă de educare și formare a omului nou, se înscrie Hotărîrea Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. privind creșterea rolului organizațiilor socialiste și obștești, al maselor populare în respectarea legalității, sancționarea și reeducarea prin muncă a persoanelor care comit abateri și încălcări de la normele de conviețuire socială și legile țării. După cum sublinia tovarășul Nicolae Ceaușescu, adoptarea acestei hotărîri „corespunde etapei de dezvoltare în care a ajuns societatea noastră, inclusiv ca rezultat al muncii politico-educative de ridicare a conștiinței celor ce muncesc”¹. În același timp, Hotărîrea Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. aducînd importante modificări procedurii de judecare și sancționare a abaterilor și încălcărilor normelor de conviețuire socială și legilor

¹ Nicolae Ceaușescu, *Cupîntare la plinara Comitetului Central al Partidului Comunist Român*, 29 iunie 1977, Edit. politică, București, 1977, p. 19.

țării, consideră că, în prezent, societatea noastră dispune de o asemenea forță de influențare obștească, încît procesul de reeducare a persoanelor care au săvîrșit abateri sau încălcări ce nu prezintă un grad ridicat de pericol social să se poată desfășura prin muncă, în unități de producție, sub îndrumarea și pe răspunderea colectivelor din aceste unități. Totodată, acordînd o importanță deosebită activității de educare, reeducare și reîntegrare socială a persoanelor tinere cu comportamente antisociale, Hotărîrea Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. — ca și măsurile adoptate ulterior — Decretul privind amnistiarea unor infracțiuni și Decretul unele măsuri tranzitorii privind judecarea și sancționarea minorilor și tinerilor cu comportamente antisociale — deschid largi perspective cercetării sociologice în ceea ce privește:

- a. cunoașterea și explicarea cauzelor care generează și a condițiilor care favorizează unele abateri și încălcări ale normelor de conviețuire socială de către anumite categorii de persoane (minori între 14—18 ani, tineri între 18—21 ani și peste 21 de ani), în vederea elaborării unor soluții cît mai adecvate pentru practica social-politică, juridică și educativă a organismelor chemate să judece și să sancționeze pe minorii și tinerii cu comportamente antisociale;
- b. rolul crescînd ce revine instituțiilor sociale — familie, școală, organizații de tineret și obștești, unități socialiste — precum și opiniei publice în acțiunea de socializare a minorilor și tinerilor, care au comis abateri și încălcări ale normelor de conviețuire socială;
- c. modalitățile practice de realizare a controlului social exercitat de către familie, școală, organizații de tineret și obștești, unități socialiste, opinie publică, care se transformă în adevărate instanțe ale controlului social, fiind chemate să judece și să reîntegreze în societate pe minorii și tinerii cu comportamente antisociale.

2. Contribuția cercetării sociologice la prevenirea și diminuarea comportamentelor antisociale în rîndul minorilor și tinerilor

Între sociologiile de ramură, sociologia devianței (sau a delincvenței) s-a impus, în ultima vreme, ca o disciplină cu caracter teoretic și practic, care încearcă să descifreze și să explice cauzele sociale care generează comportamente și manifestări antisociale (deviante) la anumite persoane, în vederea elaborării unor măsuri menite să contribuie la prevenirea și diminuarea acestor comportamente.

Devianța cuprinde „relația dintre indivizii care se angajează în anumite tipuri de comportament și comunitatea care definește comportamentul”². Devianța socială se referă la acele comportamente sau manifestări care încalcă sau se abat de la normele sociale (politice, morale, juridice etc), fiind considerate (etichetate) ca antisociale sau potențial nocive pentru instituțiile și grupurile sociale.³ Între formele devianței sociale, delincvența (infracționalitatea)⁴ reprezintă fenomenul cu cea mai mare pericolozitate socială, întrucît aduce atingere celor mai importante relații și valori sociale protejate prin norme juridice, comportamentul delinvent (infracțional) cuprînzînd acele acțiuni sau fapte care încalcă sau se abat de la normele juridice penale existente în societate.

² Robert Bell, *Social Deviance*, Illinois, The Dorsey Press, 1971, p. 12.

³ Edwin Schur, *Reaction to deviance: a critical assesment*, in „American Journal of Sociology”, Chicago, 75, nr. 3, november 1969, p. 309—323.

⁴ În țara noastră, conform reglementării juridice penale se utilizează noțiunea de infracțiune (infracționalitate, fenomen infracțional) și nu cea de delincvență, aceasta din urmă fiind folosită în special în lucrările de sociologie a devianței; pentru comparabilitate cu cercetările efectuate în alte țări, cît și pentru larga sa circulație, se poate utiliza și noțiunea de delincvență (fenomen delinvent) avînd același înțeles și acoperire în conținut cu cea de infracționalitate (fenomen infracțional): totalitatea actelor și faptelor antisociale, sancționate de legea penală, săvîrșite într-o anumită perioadă de timp (de regulă într-un an), într-o anumită zonă (comună, oraș, județ, țară).

Majoritatea cercetărilor efectuate în diverse țări a demonstrat faptul că apariția manifestărilor deviante nu poate fi înțeleasă în funcție de un singur factor generator⁵ — fie societatea, fie individul —, ci numai în funcție de raportul procesual dintre acești doi factori în interacțiune permanentă. Elementul comun al modului de abordare interdisciplinară (juridică, sociologică, criminologică, psihologică, pedagogică etc.) a delinvenței este conceperea ei ca un fenomen ce se desfășoară spațial și temporal, ca și interrelația sa cu alte procese și fenomene aparținând contextului socio-cultural.⁶ Această reorientare a cercetărilor de sociologie a devianței evidențiază, totodată, necesitatea „abordării istorice și comparative a fenomenului delincent”.

În țara noastră, cercetările sociologice au dovedit că delinvența reprezintă o formă de manifestare a inadaptării și neintegrării sociale a unor categorii de indivizi, datorită nerealizării procesului de socializare și a disfuncționalităților de ordin educativ apărute în urma neutilizării științifice și sistematice a tuturor resurselor materiale și spirituale create în societatea socialistă. Cît privește comportamentele delinvente în rîndul minorilor și tinerilor — acestea fiind uneori cuprinse în conceptul de delinvență juvenilă — ele reprezintă moduri de manifestare în spatele cărora stau serioase carențe educative, datorită nerealizării procesului de socializare și a scăderii controlului social exercitat de către familie, școală, organizații de tineret și obștești, unități socialiste, opinie publică etc.

Astfel, din cercetarea efectuată în anul 1976, în județul Brașov⁷, pe un eșantion de 360 de minori (între 14—18 ani), care au făcut obiectul unor sancțiuni juridice, în perioada 1971—1975, a rezultat faptul că, în condițiile industrializării și urbanizării accentuate a județului, ale creșterii mobilității teritoriale și sociale a populației, s-a produs o restructurare economică și socială a unor grupuri de populație care au migrat din rural în urban, ceea ce le-a impus adoptarea unor noi forme de viață și de cultură. Însă acest lucru presupune parcurgerea unei distanțe sociale și culturale apreciabile, ca și însușirea unui model educațional și comportamental care să le permită acestor categorii de populație să surmonteze exigențele vieții industriale-urbane, în vederea realizării unor transformări comportamentale profunde și a asimilării rapide a modului de viață urban și a tipului de cultură urban. În condițiile în care, anumite familii nu au reușit să se integreze în noul mediu socio-cultural, au apărut o serie de disfuncționalități de ordin educativ, care s-au repercutat asupra vieții de familie, ducînd la nerealizarea deplină a minorilor și tinerilor care provin din aceste familii și la apariția primelor manifestări deviante (fugă de acasă și de la școală, consum de alcool, luarea de bani și obiecte din casă sau de la vecini, colegi etc, agresiuni fizice), care s-au transformat, ulterior, în comportamente delinvente, sancționate penal. Absența unor relații afective puternice între membrii familiei, necunoașterea și necontrolarea activităților zilnice ale copiilor, ca și inexistența unor modalități adecvate de petrecere a timpului liber în familie, au dus, în final, la creșterea interesului minorilor spre alte grupe de referință — grupul de prieteni, grupul stradal — în interiorul cărora aceștia consideră că pot găsi înțelegerea și respectul de care au nevoie, dar care le oferă, de cele mai multe ori, prilejul de a trece la comiterea unor acte și fapte antisociale⁸. În același timp, situația socio-economică a familiei, structura și funcționalitatea cuplului familial, relațiile intrafamiliale, ca și stilul educativ și modelul comportamental al părinților au influențat puternic cariera școlară sau profesională a minorilor, eșecul școlar sau profesional repetat creîndu-le acestora un adevărat sentiment de frustrare, determinîndu-i să aibă o atitudine indiferentă față de școală și munca școlară, față de profesie și locu-

⁵ În lucrările de sociologia devianței, întîlnim și teorii sau puncte de vedere care pun accentul numai pe unul dintre acești doi factori, cum ar fi: teoria reprezentărilor sau asocierilor diferențiale (Ed. Sutherland), teoria greutăților de adaptare (C. B. Marshall), teoria controlului social (E. A. Ross), teoria conflictelor culturale (Th. Sellin), teoria subculturilor (Al. Cohen), teoria etichetării (Alvarez) etc.

⁶ Earl Rubington, Martin Weisenberg, *Deviance. The Interactionist Perspective*, Second Edition, The Macmillan Company, New York, 1973, p. 10.

⁷ Cercetarea, desfășurată de către Catedra și Centrul de cercetări sociologice, cu participarea unei grupe de 10 studenți, a utilizat un set variat de metode și tehnici, precum: analiza statistică a dosarelor penale ale minorilor judecați, analiza de conținut asupra anchetelor sociale aflate în dosarele minorilor, anchetă de teren, pe un eșantion de 128 de familii cu minori delinvenți, pe baza unui chestionar-ghid de convorbire cuprinzînd 78 de indicatori.

⁸ Concluzii asemănătoare se întîlnesc și în lucrările lui M. B. Maroszek, *Développement économique, structure sociale et délinquance juvénile dans certaines régions de la Pologne*, în volumul *La délinquance juvénile en Europe*, Bruxelles, 1968 (p. 17—71) și Hanna Malewska, Peyre Vincent, *Délinquance juvénile, famille, école et société*, Centre de Vaucresson, 1973.

de muncă. Deși asemenea atitudini negative s-au manifestat încă din clasele V-VI, exteriorizându-se sub forma unor reacții necontrolate sau chiar violente față de colegi și cadrele didactice, absențe repetate de la școală, folosirea unui limbaj inadecvat etc., colectivul clasei, cadrele didactice, organizația de pionieri sau U.T.C. din școală, au avut o atitudine pasivă față de aceste manifestări deviante, considerându-l „copii problemă”, ceea ce a determinat un grad scăzut de integrare și participare a acestor minori la activitățile școlare, facilitând alunecarea lor, ulterioară, spre comiterea unor acțiuni antisociale.

Dacă pentru minorii și tinerii domiciliați în județul Brașov, nerealizarea procesului lor de socializare de către familie, școală, organizații de tineret și obștești etc., a putut conduce la comiterea de către aceștia a unor activități delinvente, în privința minorilor și tinerilor proveniți din alte județe, care s-au încadrat în întreprinderile brașovene, se pune și problema organizării mediului și a condițiilor capabile să le faciliteze adaptarea la modul de viață industrial-urban. În consecință, factorii de conducere, ca și colectivele de muncă din întreprinderile unde lucrează tineri provenind din alte județe (cea mai mare parte a acestora migrând din mediul rural) trebuie să acorde o atenție deosebită acestor tineri, întrucât aceștia sînt dornici să stabilească relații sociale imediate; dacă nu sînt cunoscute și direcționate preocupările și interesele acestor tineri, ca și modalitățile concrete de petrecere a timpului lor liber, aceștia se pot orienta spre unele grupuri stradale (de cele mai multe ori alcătuite din indivizi fără ocupație), participînd la activitățile cu caracter delinvent. Dacă pentru acești tineri, în condițiile mediului tradițional și social, mijloacele controlului social se dovedeau a fi eficiente, exercitîndu-se, în special, prin obiceiuri, tradiții, moravuri, opinie publică, datorită restruc-turării economice și sociale a familiilor lor, a destrămării treptate a vechilor legături familiale și a descompletării unității familiale, controlul social s-a diminuat, ceea ce a mărit probabilitatea ca această categorie de populație tină și cu un grad ridicat de mobilitate teritorială și socială să poată fi atrasă în comiterea unor activități antisociale de către grupurile stradale parazitare.

Cercetarea desfășurată în județul Brașov ne-a condus la concluzia că anumite manifestări deviante în rîndul minorilor și tinerilor pot apărea la intersecția unei anumite *situații sociale, economice și culturale a familiei* (caracterizată printr-un statut socio-ocupational relativ scăzut, nivel scăzut de instrucție și educație, relații intrafamiliale tensionale, model educativ și comportamental inadecvat, toate acestea influențînd negativ cariera școlară sau profesională a minorului sau tînrului), cu o anumită *structură a personalității minorului sau tînrului* (caracterizată prin impulsivitate, egocentrism, agresivitate, frustrație etc.) și în anumite *condiții favorizante* (asocierea cu indivizi fără ocupație, influența sau instigația altor persoane, consum de alcool înaintea comiterii acțiunii delinvente etc.). În ultimă instanță, probabilitatea ca în condiții sociale, economice și culturale identice, numai o anumită categorie de minori și tineri să comită acțiuni delinvente depinde de capacitatea de autocontrol, de calitățile morale ale acestora și de orientarea lor în direcția unei depline și armonioase realizări umane. De aceea, formarea morală a personalității minorilor și tinerilor presupune o educare conștientă, în sensul înțelegerii de către aceștia a valorilor și normelor sociale, a aprecierii reale a scopurilor și intereselor pe care le au, precum și a mijloacelor permise pentru realizarea lor. În caz contrar, supraaprecierea sau subaprecierea laturilor pozitive sau negative ale realității sociale pot duce, uneori, în anumite condiții, la deformarea reprezentărilor acestor minori și tineri cu privire la locul și rolul lor în cadrul societății, interesele, scopurile personale și mijloacele legale pentru atingerea lor, ceea ce poate determina apariția unor manifestări și comportamente antisociale.

Nerealizarea procesului de socializare, disfuncționalitățile de ordin educativ, scăderea controlului social exercitat asupra minorilor și tinerilor conduc la apariția primelor manifestări deviante, care se pot observa printr-o serie de indicatori caracteristici:

- a. *în familie*, se constată inexistența unor relații afective între minor și părinți, conflicte ocazionale sau repetate cu părinții, petrecerea timpului liber în afara familiei, fugă de acasă-luarea de bani sau de obiecte fără încuviințarea părinților etc.;
- b. *în școală*, obținerea de rezultate mediocre sau slabe la învățătură, disciplină și frecvență, grad ridicat de repetenție, grad scăzut de integrare în școală și de participare la activitățile școlare și extrașcolare, atitudine indiferentă sau chiar ostilă față de școală și cadrele didactice, fugă de la școală etc.;
- c. *în colectivul de muncă* (pentru minorii și tinerii care au fost încadrați în producție), calificare redusă, indisciplina la locul de muncă, fluctuație, absențe repetate, lipsă de interes față de munca prestată sau față de întreprinderea în care lucrează etc.;

d. în viața socială, nerespectarea normelor de conviețuire socială, atitudine ireverențioasă sau chiar agresivă față de cetățeni, consum frecvent de alcool, asocierea cu indivizi fără ocupație, participarea la activitățile antisociale ale grupurilor stradale parazitare, neîncadrarea într-o muncă utilă etc.

Cercetarea manifestărilor deviate în rîndul minorilor și tinerilor din județul Brașov — efectuată anterior Hotărîrii Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. — ne-a condus la formularea unor concluzii și propuneri menite să contribuie la prevenirea și diminuarea treptată a acestor manifestări, între care menționăm:

1. Creșterea rolului socializator al familiei, stabilizarea nucleului familial și întărirea coeziunii familiei. Întrucît s-a constatat o diminuare a rolului educativ și socializator al familiei și transferul acestor funcții către școală sau organizațiile de tineret, care nu pot oferi, în întregime, stilul de muncă și viață, modelul educativ și comportamentul pe care minorii și tinerii trebuie să-l dobîndească în familiile lor, sugerăm următoarele propuneri;

a. în spiritul hotărîrilor Congresului al XI-lea al P.C.R. și al Plenarei C.C. al P.C.R. din 2—3 noiembrie 1976, să se ia în considerare posibilitatea reducerii treptate a programului de muncă al femeilor care au în întreținerea lor mai mult de doi copii minori, ca și reducerea obligațiilor extraprofesionale ale acestora;

b. elaborarea unor măsuri eficiente de asistență socială a familiilor cu probleme dificile, rezolvarea pe cazuri individuale (cazistică socială) a dificultăților manifestate în familiile ai căror copii prezintă semne ale alunecării spre comportamente deviate;

c. studierea posibilității sprijinirii morale și materiale a familiilor cu situație economică mai modestă sau care nu beneficiază de condiții favorabile de locuire și confort, concomitent cu aplicarea unor sancțiuni severe față de părinții care nu și îndeplinesc sau își îndeplinesc defectuos obligațiile părintești, ca și în cazurile de abandon familial, neplata obligației de întreținere a copiilor, rele tratamente aplicate minorului etc.

2. Creșterea rolului școlii și al organizațiilor de tineret, prin:

a. organizarea profilaxiei primelor manifestări deviate în rîndul elevilor, pe baza unui instrument standard de predicție, cu ajutorul căruia să poată fi depistate, într-o fază incipientă, primele manifestări deviate la anumiți elevi (fugă de la școală, atitudine indiferentă față de școală și munca școlară, lipsă de respect față de colegi și cadrele didactice etc.) urmînd ca elevii care manifestă semne ale alunecării lor spre activități deviate să fie permanent în atenția cadrelor didactice, organizației de pionieri și tineret;

b. organizarea judicioasă, de către Inspectoratul școlar județean, Comitetul județean al U.T.C., a petrecerii timpului liber de către elevi, în special în perioadele de vacanță școlară, organizarea de tabere cultural-sportive pentru copii și tineret, amenajarea unor terenuri și baze sportive ale tineretului (pe baza muncii patriotice a elevilor și tinerilor), organizarea unor șantiere și tabere de muncă ale tineretului, în care să se poată face educația prin muncă și pentru muncă a elevilor și tinerilor etc.

3. Facilitarea adaptării la munca industrială și la modul de viață urban a minorilor și tinerilor proveniți din alte județe:

a. studierea posibilității încadrării acestor tineri în echipe de muncă omogene, din punctul de vedere al județului de proveniență, nivelului de instrucție și vîrstei;

b. îmbunătățirea condițiilor de locuire și confort din căminele pentru nefamiliști, în care locuiesc tineri muncitori proveniți din alte județe, educarea acestora în spiritul păstrării și întreținerii bunurilor existente în căminele de nefamiliști etc.;

c. organizarea, în majoritatea întreprinderilor în care lucrează tineri proveniți recent din alte județe, a unui serviciu care să aibă în vedere coordonarea preocupărilor, doleanțelor și propunerilor tinerilor recent încadrați; totodată, încadrarea în diferite locuri de muncă a tinerilor să se facă în funcție de particularitățile personalității fiecăruia, mergîndu-se pînă la rezolvarea fiecărui caz în parte;

d. reactivarea activității cluburilor și caselor de cultură ale tineretului, adaptarea programelor cultural-artistice la nivelul și cerințele tinerilor muncitori (vizionări de filme, audiții muzicale, spectacole cultural-artistice, mese rotunde etc.).

4. Creșterea rolului autorității tutelare și a comisiilor pentru ocrotirea minorilor, prin:

a. organizarea evidenței minorilor și tinerilor, în vîrstă de 16—18 ani, care nu sînt încadrați în muncă, plasarea acestora în unități productive, unde pot să desfășoare o muncă utilă societății;

b. îmbunătățirea metodologiei de întocmire a anchetelor sociale privind minorii și tinerii cu comportamente deviate, în vederea facilitării activității instanțelor chemate să judece și să reintegreze minorii și tinerii cu comportamente deviate;

c. organizarea unei evidențe a minorilor și tinerilor cu deficiențe fizice și psihice, sprijinirea morală și materială a acestor minori și tineri și a familiilor lor, în vederea prevenirii atragerii acestora în activități antisociale;

d. organizarea, în cadrul comisiilor pentru ocrotirea minorilor, a unui grup de specialiști, format din sociologi, psihologi, pedagogi etc., care să se ocupe de problema minorilor și tinerilor cu comportamente deviante.

5. Creșterea rolului organelor de miliție, judecătorești și procuratură prin:

a. luarea unor măsuri eficiente, cu sprijinul organizațiilor de tineret și obștești și al cetățenilor, în vederea depistării grupurilor formate din indivizi tineri fără ocupație, procedându-se la încadrarea acestora în diferite locuri de muncă;

b. efectuarea unor acțiuni preventive în căminele și blocurile în care locuiesc tineri muncitori nefamiliști, concomitent cu desfășurarea unor acțiuni eficiente de popularizare și cunoaștere a legislației în rîndul tineretului;

c. efectuarea unor acțiuni de atragere a oamenilor muncii în activitatea de prevenire a manifestărilor antisociale în rîndul minorilor și tinerilor, inclusiv educarea opiniei publice în sensul luării unei atitudini deschise și la timp împotriva oricăror abateri și încălcări ale normelor de conviețuire socială comise de minori și tineri;

d. intensificarea acțiunilor de prevenire desfășurate în rîndul tinerilor, prin organizarea de întâlniri cu aceștia la locul de muncă, în școli, în cadrul organizațiilor de tineret și obștești, prin punerea în discuția colectivelor de muncă a faptelor și abaterilor socialmente periculoase comise de minori și tineri.

Cercetarea efectuată în județul Brașov, asupra manifestărilor deviante în rîndul minorilor și tinerilor, ne-a condus la o serie de concluzii care confirmă din plin justetea hotărîrilor de partid și de stat adoptate în privința minorilor și tinerilor cu comportamente deviante, aceștia urmînd să fie reeducați și reintegrați în societate prin acțiunea conjugată a tuturor factorilor de progres ai societății socialiste: familie, școală, organizații de tineret și obștești, unități economice de producție, opinia publică etc. Tuturor acestor instituții sociale le revin, în prezent, sarcini de mare răspundere în ceea ce privește formarea și cultivarea la tineri a unor trăsături morale, cum sînt cinstea, spiritul de dreptate, dragostea pentru muncă, dorința de afirmare numai prin munca proprie, educarea acestora în spiritul respectării normelor de conviețuire socială și legilor țării. În spiritul Hotărîrii Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R. și a măsurilor adoptate în baza acestei hotărîri, atragerea, educarea și reintegrarea minorilor și tinerilor cu comportamente deviante în familii, școli, unități economice de producție trebuie realizată în mod permanent, printr-o acțiune de la caz la caz (cazistică socială), pe baza unor răspunderi precise din partea tuturor factorilor angajați în această vastă muncă de educare a tinerei generații.

Totodată, aplicarea efectivă a Hotărîrii Comitetului Politic Executiv al C.C. al P.C.R., punînd accentul principal pe soluțiile educative și reintegrative, pe acțiunea colectivității sociale, a opiniei publice, deschide largi perspective de dezvoltare unor cercetări în care sociologia este implicată în cel mai înalt grad.